

Catalunya, Sicília i Menorca en la política mediterrània de la Gran Bretanya durant la Peninsular War, 1808-1814

MATIES RAMISA

Resum

La comunicació exposa quin era la política mediterrània de la Gran Bretanya durant la guerra Peninsular (Guerra del Francès) i el lloc secundari però molt rellevant que tenia en l'estratègia general de la guerra napoleònica. Explica quin era el paper que hi desenvolupà l'illa de Sicília com a base britànica des de 1806, així com el de l'illa de Menorca i especialment del port de Maó des de l'inici de la contesa a Espanya el 1808. Convertida també en base anglesa, Menorca atenia al proveïment i reparació de la Royal Navy i era el punt de partida de la vigilància de la flota francesa de Toulon, així com un lloc d'esbarjo d'oficials i marineria. Per últim, la comunicació s'estén en les característiques de la intervenció britànica a Catalunya, tant pel que fa a l'aspecte logístic com el militar; en la personalitat i actuació del comodor Codrington -que manava l'esquadró naval que operava a les costes del Principat- i en la visió dels espanyols i catalans que tenien els polítics i militars anglesos.

Paraules clau: Guerra del Francès, Royal Navy, Menorca, Catalunya, Edward Codrington

Resumen

La comunicació expone cuál era la política mediterránea de Gran Bretaña durante la Guerra de la Independencia y el lugar secundario pero muy relevante que tenía en la estrategia general de la guerra napoleónica. Explica cuál era el papel que desarrolló la isla de Sicilia como base británica desde 1806, así como el de la isla de Menorca y especialmente del puerto de Mahon desde el inicio de la contienda en España en 1808. Convertida también en base inglesa, Menorca atendía al abastecimiento y reparación de la Royal Navy y era el punto de partida de la vigilancia de la flota francesa de Toulon, así como

un lugar de recreo de oficiales y marinería. Por último, la comunicación se extiende en las características de la intervención británica en Cataluña, tanto en el aspecto logístico como el militar; en la personalidad y actuación del comodoro Codrington -que mandaba el escuadrón naval que operaba en las costas del Principado- y en la visión de los españoles y catalanes que tenían los políticos y militares ingleses.

Palabras clave: Guerra de la Independencia, Royal Navy, Menorca, Cataluña, Edward Codrington.

Abstract

The communication exposes what was the Mediterranean policy of Great Britain during the War of Independence and the secondary but very important place it had in the general strategy of the Napoleonic war. It explains what was the role of the island of Sicily as a British base since 1806, as well as that of the island of Menorca and especially of the port of Mahon since the beginning of the war in Spain in 1808. Converted also into English base, Menorca served to the supply and repair of the Royal Navy and was the departure point of the surveillance of the French fleet of Toulon, as well as a recreation place for officers and sailors. Finally, the communication extends to the characteristics of the British intervention in Catalonia, both in the logistical and military aspects; in the personality and performance of commodore Codrington-who commanded the naval squadron that operated on the coasts of the Principality-and in the vision of the Spaniards and Catalans that had the English politicians and military.

Keywords: Peninsular War, Royal Navy, Menorca, Catalonia, Edward Codrington.

1. *La política mediterrània de la Gran Bretanya durant la Peninsular War*

La guerra al Mediterrani durant la Peninsular War -Guerra de la Independència a Espanya- no fou un conflicte de grans batalles, sinó de petits combats de corbetes i de barques canoneres, expedicions sorpresives i atacs de bateries. Després de Trafalgar (1805), la flota francesa mai s'encarà obertament amb la Royal Navy, enfront de la qual sempre tenia les de perdre no per manca d'efectius sinó per falta d'habilitat, ensinistrament i determinació.

Tan sols hi va haver algunes escaramusses entre creuers dels dos bàndols a l'entorn de Toulon -la principal base naval francesa al Mediterrani, bloquejada permanentment pels britànics- quan els vaixells de línia gals feien exercicis o pugnaven per trencar el cercle d'amagat per complir alguna missió. També quan la flota napoleònica intentà proveir Barcelona,¹ sovint incomunicada pels escamots patriotes i l'exèrcit espanyol.

Un altre focus relativament conflictiu fou l'illa de Sicília, posada sota protecció britànica a partir de 1806. L'exèrcit anglès va fer alguna expedició contra la península italiana, ocupada pels francesos, i aquests van mostrar intencions intermitents d'assaltar l'illa que mai es van materialitzar seriosament.

Així, els teatres principals de la guerra foren centreeuropa i la península ibèrica. El Mediterrani va ser sempre un escenari secundari,

1. L'incident amb el comboi de proveïment cap a Barcelona va tenir lloc a finals d'octubre de 1809 entre Roses i el sud del Golf de Lleó, i fou explicat pel mateix almirall Collingwood, comandant de la flota anglesa al Mediterrani. Vegi's Cuthbert COLLINGWOOD, *The Private correspondence of Admiral Lord Collingwood*, Edward Hughes, London, 1957, carta de 1.11.1809 a la seva germana. L'almirall Edward Pellew també relata en la seva correspondència alguns incidents amb la flota francesa vora Toulon: National Maritime Museum (NMM), Caird Library, London, 60767, PEL / 18, carta de 4.11.1813 a Hallowell; 61454, PEL / 21, carta de 13.02.1814 al secretari de l'almirallat. Els principals historiadors britànics d'aquest període es fan ressò d'algunes d'aquestes escaramusses.

però malgrat tot molt important. Per això Gran Bretanya hi va assignar la major concentració del seu poder naval, ja que tenia la clau de l'Est. Tot dominant aquest mar, els anglesos impedièn que Napoleó fes efectiu el disseny d'amençar l'Índia i d'excloure els britànics del comerç de Llevant; d'altra banda, el Regne Unit s'assegurava l'accés a Àustria, Rússia, l'Imperi Turc, Egipte i la mateixa Índia.² És a dir, als aliats, als neutrals i a les colònies.

El cost econòmic del manteniment de la flota anglesa al Mediterrani fou colossal, però el justificaven els objectius militars i estratègics que la Gran Bretanya volia assolir. També hi havia motius econòmics. En el context del bloqueig continental implantat per Napoleó a partir dels decrets de Berlín de 1806, el Regne Unit va respondre amb les Orders in Council de 1807, que establien un encerclament igualment total contra els ports dominats per l'imperi francès. Els mercants neutrals no eren respectats pels bel·ligerants.

El mercat mediterrani no era tan important per a la Gran Bretanya com el de l'Índia, però en la situació de guerra econòmica era necessari bregar per les fonts de matèries primeres, forçar l'entrada dels productes anglesos arreu i prendre represàlies contra l'enemic. La Royal Navy va fer tot el possible també per fomentar el contraban que penetrava per les fronteres de l'imperi napoleònic. El comerç de França i dels països satèl·lits va desaparèixer dels mars, i el Regne Unit es convertí en el magatzem del mercadeig mundial. Gibraltar i Malta foren els seus dipòsits al Mediterrani.³

2. Piers MACKESY, *The War in the Mediterranean, 1803-1810*, Longmans, Green and Co. London, 1957, vegi's prefaci i pp. 5-8. La Royal Navy tenia entre 120 i 130 creuers de línia (de més de 60 canons), dels quals uns 30 eren destinats al Mediterrani, junt amb gairebé una seixantena de fragates i corbetes, a més de varies desenes de transports, 28.000 *marines* i 30.000 soldats.

3. Alfred Thayer MAHAN, *The Influence of Sea Power upon the French Revolution and Empire, 1793-1812*, Sampson Low-Marston-Searle and Rivington, London, 1892, II, pp. 272 i ss. MACKESY, *The War in the Mediterranean*, pp. 8 i ss.

Els dos enclavaments esmentats van ser dues de les principals bases britàniques al Mediterrani. A elles s'hi van afegir Sicília -ocupada de fet pels anglesos des de 1806 amb un consentiment relatiu dels monarques Ferran I de Borbó i Maria Carolina- i Menorca, on des de mitjan 1808 la flota anglesa va poder disposar del port de Maó arrel de la revolta espanyola contra Bonaparte.

L'aixecament espanyol va ser vist des del primer moment com una gran oportunitat pel govern anglès, que es dedicà a donar el màxim suport a la lluita nacionalista ibèrica. De fet, intentà exportar l'exemple a terres italianes sense èxit. A partir de 1808, la Peninsular War va esdevenir el principal esforç britànic, tot relegant Itàlia en les prioritats. Per fi l'exèrcit britànic disposava d'un territori des d'on continuar la lluita de desgast contra Napoleó sense haver de mirar què passava a la resta d'Europa.⁴

Tot i que s'ha criticat la política anglesa respecte de la Península com a mancada de convicció, la realitat dels fets sembla demostrar que la prioritat donada al suport a la guerra ibèrica contra Napoleó no va canviar fins a la mateixa abdicació de l'emperador el 1814. El gabinet de Londres ni tan sols es va refiar de l'empenta de la Sisena Coalició, organitzada a ran del fracàs de Bonaparte a Rússia el 1812, i no va abandonar l'avenç de Wellington al nord d'Espanya.⁵

2. Sicília

La illa de Sicília va entrar en el joc estratègic entre França i Gran Bretanya immediatament després del trencament de la pau d'Amiens.

4. MACKESY, *The War in the Mediterranean*, pp. 259 i ss.

5. Peter HICKS, «British Strategic Foreign Policy, 1806-1815», dins *Napoleon.org* (consultat el 25/01/2018). Alicia Laspra quantifica en 6.936.022 lliures esterlines el total de subsidis atorgats pel Regne Unit a Espanya, una quantitat molt generosa (Alicia LASPRA, «La ayuda británica», dins A. Moliner Prada ed., *La guerra de la Independencia en España, 1808-1814*, Nabla Ediciones, Barcelona, 2007, pp. 153 i ss.

Els anglesos la volien com un complement de la possessió de Malta, massa petita. A les converses de pau de 1806, Napoleó va proposar el control francès de Sicília a canvi de Hannover o la Dalmàcia,⁶ però el govern britànic s'hi negà en rodó perquè això hagués suposat obrir les portes de l'Est als francesos.

L'emperador va decidir aleshores pressionar militarment cap el sud d'Itàlia i amenaçar l'illa per obligar Gran Bretanya a enviar-hi tropes i debilitar així la defensa de la metròpoli en uns moments en què Napoleó encara somniava en envair-la. Després de la derrota austríaca de 1805 els Borbons de Nàpols foren deixats a mercè de l'emperador, i aquest girà la vista cap el sud-est d'Europa.

Això va fer veure als britànics la importància del Mediterrani. Calia dominar els passos de l'Adriàtic i l'estret de Messina.⁷ Quan les tropes de Josep Bonaparte van entrar al regne de Nàpols el 1806, els soldats anglesos foren autoritzats pels Borbons napolitans a desembarcar a Sicília, on també s'acolliren els mateixos monarques. L'illa es convertí en protectorat britànic i en la principal base militar anglesa al Mediterrani, així com en el graner de Malta.

La invasió napoleònica d'Espanya el 1808 va allunyar el perill francès de Sicília, però Murat continuà amenaçant des de l'altre costat de l'estret de Messina fins el 1810. La prioritat del govern anglès era ara la península Ibèrica i des de finals de 1808 va donar indicacions als comandants militars de Sicília que trametessin tropes a Catalunya per auxiliar els patriotes rebels.⁸ Però el general Stuart no va trobar el moment de fer-ho.

Si bé la posició militar i naval britànica a Sicília tenia una fortalesa precària però suficient, a nivell del govern interior era feble. Els Borbons, especialment la reina Maria Carolina, mostraven una contínua

6. HICKS, «British Strategic Foreign Policy».

7. MACKESY, *The War in the Mediterranean*, pp. 97 i ss.

8. MACKESY, *The War in the Mediterranean*, pp. 281 i ss.

mala voluntat pels anglesos, i amb el Duc d'Orleans, que hi era refugiat, constituïen un focus d'intrigues. El darrer governador anglès, lord William Bentinck, va voler dotar l'illa d'una constitució liberal i empènyer cap a la unitat italiana, però fracassà i hagué d'erigir-se en dictador. Tampoc els oficials sicilians donaven suport a l'expedició britànica en auxili de Catalunya quan arribà el moment,⁹ l'any 1812.

3. Menorca

L'illa de Menorca havia estat en el punt de mira militar britànic més d'una vegada abans de la revolta espanyola. Per exemple el 1805, quan enmig de les negociacions per forjar la tercera coalició, Gran Bretanya havia acceptat canviar Malta per Menorca i havia ordenat al general Craig un atac contra la darrera. El pla no prosperà.¹⁰ I és que l'illa tenia una situació immillorable per a la vigilància de les costes espanyoles i franceses.

Les coses van canviar de cop el juny de 1808, a ran de la revolta espanyola contra Napoleó. L'almirall Collingwood va ordenar el cessament de les hostilitats contra Espanya i va obrir vies de comunicació amb la Junta de Sevilla i amb el capità general de Mallorca, Joan Miquel de Vives. Aquest havia demanat un oficial d'enllaç, i el vicealmirall Thornbough li va trametre el capità Staines. Després d'un temps de negociacions, Vives va obrir Maó a la flota britànica, on ja sojornava part de l'esquadra espanyola. Els britànics van prendre les Balears sota la seva protecció.¹¹

9. Agata Laura Giovanna CRISTALDI, *Il sicilian journal di lord William Bentinck (1812-1814)*, Tesi Doctoral, Università degli studi di Catania, 2014. Vegi's les conclusions i l'apèndix (p. 142 i ss.)

10. MACKESY, *The War in the Mediterranean*, pp. 67 i ss.

11. The National Archives (NA), London, CO 173/2, carta de Collingwood de 17.06.1808. Lord COLLINGWOOD, *A Selection from the public and private correspondence of Vice-Admiral Lord Collingwood*, James Ridgeway, London, vol. II 1828. Carta de 17.06.1808. L'almirall Collingwood assegurava que la Junta de Mallorca estava a El

La ciutat de Maó -que els anglesos anomenaven Port Mahon- es convertí així en una nova base de la Royal Navy. Els britànics la van descriure en termes molt positius: port encantador, ciutat bonica i neta, excel·lent i alegre, ambient bo i tranquil, mercat ben proveït...;¹² en canvi, no els va entusiasmar l'aspror i l'aridesa de la resta de la illa.

Els avantatges del recer de Maó per a la Navy foren evidents. Donat que la principal ocupació era la vigilància del port de Toulon, Menorca era a només un terç de distància d'ell respecte de Malta o Gibraltar. Sense haver d'esguardar ja Cadis ni Cartagena, la flota britànica es va poder unificar amb base a Maó i no dividir-se en dos esquadrans entre Sicília i l'estret com fins aleshores.¹³ Del port menorquí sortien els reduïts esquadrans que sotjaven els litorals espanyol, francès i italià, allà s'hi reunien els proveïments i es realitzaven les reparacions dels vaixells de guerra, i allà hi feien escala els creuers i els mercants en els seus periples. També servia de refugi pel gruix de la flota -sovint amb l'almirall- durant els mesos d'hivern, esquivant així les tempestes i forts vents del golf de Lleó.¹⁴

El favor del suport dels anglesos. De tota manera, Vives només desguarní les illes per enviar les tropes a Catalunya després que l'almirall anglès li donés totes les seguretats que els britànics no intentarrien ocupar Port Maó. Per conèixer la història de Mallorca d'aquesta època des del punt de vista peninsular, vegi's Antoni MOLINER, *La Guerra del Francès a Mallorca (1808-1814)*, Edicions Documenta Balear, Palma de Mallorca, 2000; i Lluís ROURA, *L'Antic Règim a Mallorca. Abast de la commoció dels anys 1808-1814*. Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear, Palma, 1985.

12. Testimonis del capità E. Codrington i del viatger G. Bridgeman a Carlos SANTACARA, *La Guerra de la Independència vista per los britànics, 1808-1814*, Antono Machado Libros, Madrid, 2005, pp. 283 i 692.

13. MACKESY, *The War in the Mediterranean*, pp. 281 i ss.

14. Les funcions esmentades del port de Maó es poden veure a la correspondència del capità E. Codrington (NMM, COD/2/1, COD/2/2), i de l'almirall E. Pellew (NMM, PEL / 17, PEL / 18, PEL / 20). També a C. Northcote C. Northcote PARKINSON, *Edward Pellew, Viscount Exmouth, Admiral of the Red*, London, Methuen & Co, 1934, pp. 390-392, 398 i ss.; Edward OSLER, *The life of admiral Viscount Exmouth*, Smith Elder, Londres, 1835, pp. 261 i ss.; Oliver WARNER, *The life and letters of Vice Admiral Lord Collingwood*, Oxford University Press, London, 1968, pp. 206 i ss.

Quan era concentrada a Maó, la flota del Mediterrani presentava un aspecte imponent. Immensos «three deckers» alineats al costat de creuers de 74 canons i de fragates de 40, la vida ordenada dels mariners a bord, els trets de canó i la mosqueteria dels matins i vespres, els tambors i les pifres després del toc de diana, la simfonia militar a la posta del sol, acompanyada de les recíproques respostes dels diferents vaixells de guerra... Durant el dia, el port estava sempre cobert per una munió de barques i bots, que li donaven un aspecte de gran vigor.¹⁵

Des que a mitjan 1808 la guarnició militar de les Balears va acudir a Catalunya per donar suport a la resistència antinapolècnica, les illes van quedar gairebé desguarnides, protegides tan sols per alguns centenars de voluntaris i la presència de la flota anglesa. El perill que els francesos ho aprofitessin per donar un cop de mà era real, sobretot si tenim en compte que a Cabrera, a Menorca i a Mallorca s'hi amuntegaven milers de presoners francesos amb llurs oficials.

El capità naval Benjamin Hallowell va denunciar la situació d'indefensió de les Balears ja des de principis de 1809, i més tard s'hi va afegir el capità Codrington. El primer va apuntar que s'hauria de posar guarnició britànica a les illes, i va insinuar la sospita de traïció; els presoners s'haurien de trametre a Malta o Sicília. Quan el 1811 el govern espanyol va enviar a Menorca un regiment de valons, la situació a ulls dels anglesos encara va empitjorar, ja que era compost en bona part per desertors imperials; a principis de 1812 la Regència retornà el regiment a Alacant.¹⁶ Des del 1811 les illes es convertiren en centre de reclutament i ensinistrament de tropes a càrrec del general Samuel Ford Wittingham, i la seguretat millorà.

15. PARKINSON, *Edward Pellew, Viscount Exmouth*, pp. 415 i ss.

16. British Library (BL), Althorp Papers, Add MS 75958-75959, informes de Hallowell de 22.03.1809, 21.04.1809, 5.08.1809, 10.07.1810, 21.09.1810, 9.10.1810, 29.12.1810, 3.02.1812. NMM, Cod/2/1, carta de Codrington de 15.10.1811.

Els britànics també consideraven que el governador espanyol de Menorca els era hostil, i més aviat afecte als francesos. El 1810 hi havia ancorada a Maó una part de la inactiva flota espanyola, composta de set creuers de línia i una fragata; segons Codrington, el tracte entre oficials anglesos i espanyols era correcte, però aquests odiaven en el fons els britànics, els quals els corresponien amb el menyspreu pel fanatisme i l'ociositat, i els atribuïen inclinacions pels imperials. Hallowell assegurava que la població de les illes preferia els francesos als espanyols, i que¹⁷ «the people of Minorca are devoted to us».

En efecte, les relacions entre els oficials anglesos i la població menorquina no podien ser més cordials, segons es desprèn de les memòries escrites per diversos marins de la Navy. Els oficials que no estaven de servei sortien cada tarda a Maó. Hi havia balls a la *posada Alexandrina* -de disfresses per carnaval- on els britànics aprenien a ballar les danses espanyoles atesos per noies maoneses d'ulls foscos; es feien tertúlies festives a les cases principals de la ciutat i excursions a l'interior de l'illa -a Alaior, al mont Toro, a Es Castell-; s'organitzaven passejos a cavall i jocs de *la gallina cega*, i es degustava la gastronomia local.¹⁸

De vegades eren els anglesos els que organitzaven balls a bord dels vaixells de guerra per correspondre a l'hospitalitat de les famílies maoneses, amb bandes de músics incloses. Fins i tot els oficials britànics interessats van subvencionar balls a l'ajuntament cada quinze dies quan la flota hi era reunida, «per a alegria i felicitat de les noies maques de Maó». Malgrat la púdica literatura transmesa a la posteritat per les car-

17. BL, Althorp Papers, Add MS 75959, informe de Hallowell de 6.09.1810. NMM, Cod/2/1, carta de Codrington de 13.12.1811. Lady BOURCHIER, *Memoir of the life of Admiral Sir Edward Codrington*, Longmans, Green and Co., London, 1873, carta de 25.09.1810. COLLINGWOOD, *A Selection*, vol. II, carta de 16.03.1809. Hallowell creia que la gent de Menorca patiria represàlies després de la guerra per la seva manifestada devoció als britànics.

18. Testimonis d'Abraham Crawford i d'Edward Codrington a SANTACARA, *La Guerra de la Independència*, pp. 167, 283 i 322.

tes, informes i memòries dels militars anglesos, no és difícil endevinar amagada darrere les descripcions la pràctica de la prostitució.¹⁹

4. Catalunya

4.1 Característiques de la intervenció britànica

L'actuació de les forces navals i terrestres angleses a Catalunya en el marc de la Peninsular War contra Napoleó fou molt important, i a les terres valencianes, decisiva. Proporcionaren diners, armes, municions i subministraments de tot tipus, que desembarcaven a punts de la costa, però també transportaren les tropes resistents d'un punt a l'altre del litoral, i donaren suport naval i terrestre a operacions militars concretes.

Els anglesos tenien uns oficials d'enllaç amb les tropes espanyoles -anomenats *Military Agents*²⁰ - que coordinaven les peticions de diners, armes i proveïments, i que informaven els superiors. Donat l'estat d'extenuació financera i de subministraments en què es trobaven sempre les unitats regulars a Catalunya, l'ajut britànic els era imprescindible per a poder operar.

En canvi, el resultat de les actuacions militars concretes en què participaren els britànics a la zona de Llevant només es pot qualificar de mediocre. A terra, els bonapartistes portaven la veu cantant -just al revés del que passava al mar- i els anglesos procuraven no arriscar-se gaire. Per exemple, quan els imperials assetjaren Roses pel novembre de 1808, la Royal Navy només va mantenir dos creuers a la badia i va

19. SANTACARA, *La Guerra de la Independència*, pp. 322 i 361. El tinent Connolly explica: «No només ballàvem a plaer a bord, sinó que organitzàvem balls privats per subscripció entre els oficials joves de la flota»; i Abraham Crawford: «el meu company Bob S. i jo vam acordar donar un ball de comiat a «es filles Mahoneses» (sic) en les cases de les quals havíem rebut tantes amabilitats».

20. Els principals agents militars anglesos a Catalunya van ser el general Charles William Doyle, el coronel Edwin R. S. Green, i el capità Charles JH. Zehnpfenning. Green fou capturat pels francesos el 1812 a Montserrat.

trametre un centenar d'homes a lluitar al costat de la guarnició espanyola.²¹

Tampoc el setge de Tarragona endegat pel general Suchet el maig de 1811 va comptar amb un suport militar suficient dels britànics. Van tenir tres barcos de línia en tot moment davant el port -amb els corresponents bots canoners- per aportar armes, municions i subministraments, per evacuar ferits, dones i nens, i per hostilitzar els imperials sempre que podien, però van denegar el desembarcament de les tropes angleses que s'hi havien presentat, la qual cosa comportà la desmoralització dels soldats espanyols.²²

La tan esperada expedició anglosiciliana arribada a Catalunya pel juliol de 1812 -uns 10.000 soldats- no va desembarcar a Palamós sino a Alacant. Tampoc aquí aconseguí fer recular Suchet durant un any. Aquestes mateixes tropes -17.000 homes- van intentar prendre Tarragona als francesos pel juny de 1813. Van aixecar vergonyosament el setge després de deu dies.

Alguns oficials britànics s'excusaven dient que en aquest exèrcit hi havia pocs anglesos. Però tampoc era homogeni l'exèrcit francès. El problema era de comandament i d'ensinistrament de la tropa. Durant

21. NA, London, CO 173/2, informe de l'almirall Collingwood de 30.08.1808. COLLINGWOOD, *A Selection*, cartes de 13.11.1808, 4.01.1809 i 21.01.1809. COLLINGWOOD, *The Private correspondence*, cartes de 17 i 19.12.1808. Al setge de Roses s'hi refereixen també els principals historiadors britànics de la guerra, com Napier i Oman. L'almirall Collingwood va donar la culpa de la caiguda de la fortalesa a la inacció de l'armada espanyola -que no es movia per manca de fons- i a la manca de suport de la guarnició de Girona i de l'exèrcit espanyol de Vives.

22. NMM, London, COD/5/5, informes de 10, 22, 23, 24, 27 i 29 juny 1811; COD/2/1, informes de 18 i 29 juny 1811, 1 i 4 juliol 1811. BOURCHIER, *Memoir of the life*, cartes de Codrington referides al setge de Tarragona entre l'11 de maig i el 6 juliol 1811. Per descomptat, els principals historiadors anglesos del XIX i principi del XX, com Napier i Oman, i peninsulars -Conde de Toreno, Gómez de Arceche, Blanch, Bofarull, etc.- fan referència al setge i al paper dels britànics.

la retirada final de Suchet, l'exèrcit anglosicilià va tornar a ser derrotat a l'Ordal,²³ pel setembre de 1813.

Els principals interessos estratègics que tenia el gabinet de Londres a l'hora d'operar a Catalunya i a les costes de Llevant en general eren dos: dificultar l'avenç imperial des del Principat cap el sud (València, Múrcia), i retenir-hi el màxim possible de tropes franceses per tal de facilitar la progressió de l'exèrcit de Wellington des de Portugal. El primer no es va aconseguir, el segon sí, malgrat la ineficàcia de l'expedició anglosiciliana; el mariscal Suchet no va voler desprendre's de part dels seus homes i enviar-los al centre d'Espanya perquè havia de fer front als britànics, als febles exèrcits espanyols del llevant i a la guerrilla.

La Royal Navy no era suficient per aturar els napoleònics a Catalunya. Calia trametre-hi tropes de terra. Per això el govern anglès, ja des de l'època del setge de Roses, va expedir recomanacions i ordres als comandants militars de Sicília perquè destaquessin part de les forces al Principat. De totes maneres, la migradesa global dels efectius militars anglesos, la munió de punts que calia atendre, la feblesa de la posició britànica a Sicília -sotmesa a contínues conspiracions- i les amenaces d'invasió de Murat van ajornar el projecte fins el 1812.

Alguns militars de la Navy van recomanar l'aplicació a les costes catalanes d'una tàctica consistent en la realització de desembarcaments intermitents i imprevistos de pocs milers d'homes aquí i allà per tal de desorientar els bonapartistes i destruir les defenses costaneres que construïen, així com per fer-los recular si empenien el setge d'alguna

23. El principal testimoni d'aquests fets fou el contraalmirall B. Hallowell: BL, London, Add MS 75959, informes de Hallowell de 16.05.1812; 5, 18 i 24 juliol 1812; 30.08.1812; diari de Hallowell entre el 31 maig i el 19 juny 1813; informes 3 i 27 octubre 1813. NMM, London, HLW/3, informes de Hallowell de 29.04.1813; HLW/4, 14.05.1813; 4, 12, 16 juny 1813, 20.07.1813; 17.08.1813; 15 i 18 setembre 1813. William Francis Patrick NAPIER, *History of the war in the Peninsula*, Ams Press, Inc. New York, 1970 (reprinted from the edition of 1862), vol. IV, pp. 87 i ss., i pp. 295 i ss. Charles William Chadwick OMAN, *A History of the Peninsular War*. Clarendon, Oxford, 1902-1914, vol. V, pp. 565 i ss.; vol. 6, pp. 488 i ss.

ciutat. Lord Cochrane ho va proposar diverses vegades al parlament de Westminster, però mai li van fer cas; assegurava que els atacs podien estendre's a la costa francesa amb total impunitat, com ell mateix havia demostrat. El contraalmirall Hallowell va recomanar en algun moment una actuació similar.²⁴

El govern de Londres va donar molta autonomia d'actuació a les forces militars desplegadas al Mediterrani, en part degut a la distància. Els almiralls tardaven mesos en rebre les instruccions, i obraven sovint segons el seu albir. El mateix succeïa en l'escala inferior: els capitans navals tenien un ampli marge de moviments. La conducta del capità Edward Codrington, que comandava el petit esquadró de tres a cinc creuers destinat a la costa catalana, ho exemplifica.

L'almirall E. Pellew atorgà tota la confiança en Codrington malgrat el caràcter passional i inestable d'aquest, i la tendència que tenia d'immiscir-se en la política interna del Principat. Codrington protagonitzà enfrontaments amb l'agent militar Edwin Green i va participar en les picabaralles internes dels caps militars que actuaven a Catalunya. L'odi que sentia envers el general en cap Luis Lacy i l'admiració sense límits pel Baró d'Eroles van condicionar del tot la seva actuació i la visió que tenia de la situació a la província.²⁵

4.2 El capità Codrington

L'almirall Sir Edward Codrington (1770-1851), capità durant la Peninsular War, va participar en les batalles de Trafalgar (1805) i de

24. Parliamentary Archives (PA), London, HC Deb 22 February 1812 vol 21 cc885-93885; HC Deb 16 March 1812 vol 21 cc1298-310, intervencions de Lord Cochrane. BL, London, Add MS 75958, cartes de 22.03.1809 i 9.10.1810. Hallowell sempre va criticar l'escassa activitat de la flota britànica per ajudar els catalans.

25. NMM, London, 60766 PEL/17, cartes de 18, 22 i 31 juliol 1811, i 2 i 5 setembre 1811, i 1.11.1811. Pellew es limità a amonestar paternalment Codrington en alguna ocasió. En canvi, l'ambaixador britànic Henry Wellesley ignorava per sistema els informes d'aquest capità i sembla que no li tenia gaire apreciació.

Navarino (Grècia, 1827) entre d'altres. Havia nascut en el si d'una família aristocràtica i terratinent, i va tenir tres fills; tots es dedicaren a la carrera naval.

Codrington és probablement el personatge britànic més destacat de la Peninsular War a Catalunya, tant per la durada dels seus serveis a les costes del Principat -dos anys i mig, des del setembre de 1810 fins el febrer de 1813- com pel coneixement que va arribar a adquirir dels afers de la província i la implicació que hi mostrà. Va estar destinat aquí durant l'etapa central de la guerra, el període en què es van produir els fets més rellevants, des de la culminació de l'ofensiva napoleònica que aconseguí gairebé la conquesta completa del Principat, fins a la davallada ja molt clara de la causa imperial.

Va començar els seus serveis tot col·laborant en el bloqueig de Toulon i en el de Barcelona, on calia evitar que els francesos poguessin proveir-se. Va venir aviat la desastrosa etapa de Campoverde, el general elevat a la màxima autoritat de Catalunya per mitjà d'una revolta popular dirigida per líders radicals a Tarragona, després de la pèrdua de la plaça de Tortosa a primers de gener de 1811.

Sens dubte, el fet més transcendent en què va participar el capità Codrington fou el setge de Tarragona emprès pel general Suchet durant els mesos de maig i juny de 1811. Aquí el capità naval hi posà molt esforç i implicació a favor de la causa patriota -proveïment d'armes i queviures a la ciutat assetjada, bombardejament de les columnes imperials des del mar, transport de reforços valencians, evacuació de ferits, dones i nens-, però també revelà els seus límits: interferències no sempre necessàries amb el comandament de la plaça, i no autorització del desembarcament dels soldats del coronel Skerret en els darrers dies del setge.²⁶

26. El setge de Tarragona es pot seguir gairebé dia per dia a través de la correspondència de Codrington: NMM, London, COD/2/1 i COD/5/5, cartes i informes des del 8 de maig fins el 4 de juliol 1811. BOURCHIER, *Memoir of the life*, cartes de Codrington entre el 7 de maig i el 6 de juliol 1811. Els historiadors anglesos culpen

Durant els últims i dramàtics dies de la caiguda de Tarragona, Codrington va descobrir l'home que podria salvar Catalunya: el baró d'Eroles. L'idil·li amb aquest militar català li va durar fins el darrer dia de l'estada a Catalunya, i en diverses ocasions el va pressionar perquè acceptés la capitania general del Principat,²⁷ cosa a la qual el baró sempre es negà mentre hi hagués un superior jeràrquic a la província.

En el període següent de predomini napoleònic, que es va estendre al país valencià, Codrington va continuar vigilant el contraban cap a Barcelona, va col·laborar en actuacions militars a la costa i va tenir bona sintonia amb el nou general en cap, Luis Lacy, fins el febrer de 1812. Aleshores inicià una furiosa campanya contra ell per la decisió de Lacy d'integrar les guerrilles dins l'exèrcit regular.

El capità naval s'entrevistà diverses vegades amb vocals de la Junta Superior de Catalunya i amb l'emissari Elies Arxer per tal de propiciar la destitució de Lacy, a qui es negà a lliurar armament²⁸. Va posar grans esperances en la vinguda de l'expedició anglosiciliana pel juliol de 1812, que quedaren decebudes, i va aprovar -malgrat l'animadversió personal- la guerra bruta endegada per Lacy aquell estiu. En el darrer tram de l'estada de Codrington al Principat es produí la culminació de la campanya contra Lacy -ara amb el suport de la Junta catalana- i la destitució d'aquest militar pel desembre de 1812. Abans de tornar a Anglaterra, el capità va tenir la satisfacció de veure l'amic Eroles nomenat general en cap,²⁹ encara que interinament.

l'exèrcit espanyol de la caiguda de Tarragona, però també a la decisió de Codrington respecte dels homes d'Skerret. Vegi's NAPIER, *History of the war in the Peninsula*, vol. 3, llibre XIII, pp. 243 i ss. OMAN, *A History of the Peninsular War*, vol. 4, pp. 496 i ss.

27. NMM, London, COD/2/1 i COD/5/5, cartes i informes de Codrington de 29 juny i 1 i 9 juliol 1811, i de 26.02. 1812. BOURCHIER, *Memoir of the life*, cartes de 20.09.1811 i 5.12.1812.

28. NMM, London, COD/2/2, cartes de 22 febrer i 8 abril 1812; COD/5/5, cartes de 26 febrer i 9 març 1812. BOURCHIER, *Memoir of the life*, cartes de 28 febrer; 7, 17 i 30 març; 2, 4 i 8 abril 1812.

29. NMM, London, COD/2/2, cartes de 14 i 18 gener; 4, 6 i 24 febrer 1813.

La personalitat de Codrington era notable per varis trets. En primer lloc, semblava tenir més vocació per la política que no pas per la milícia. Ell mateix confessava que no volia ser un heroi com Nelson, no tenia prou aptituds militars; defensava la feina dels polítics, que podien portar el benestar i la felicitat a la gent, més que no pas la dels herois militars, que podien conduir un país a la misèria.³⁰

Mentre va estar destacat a les costes catalanes amb l'esquadró, la seva correspondència s'ocupava bastant més d'aspectes polítics -tipus de governança que hi hauria d'haver a Catalunya i a Espanya, relacions i intrigues entre els principals dirigents polítics i militars, actitud del poble- que no pas dels fets i les estratègies militars. En aquest darrer aspecte anava força per lliure -l'almirall li havia donat carta blanca- i no es comprometia pas en grans operacions bèl·liques.

En segon lloc, i malgrat venir d'una família aristocràtica, tenia una ideologia radicalment liberal i en cert sentit revolucionària, a to amb l'època romàntica que es vivia. Exaltava la llibertat del poble, creia que aquest hauria d'eliminar físicament la classe alta, corrupta i tirànica. Veia una revolució violenta com la única solució per a un país absolutista com Espanya. Va saludar amb joia la promulgació de la Constitució de Cadis, i de tant en tant feia al·lusió a les disposicions d'aquest text legal relatives a la llibertat i a la igualtat.³¹

En aquest sentit, preferia l'amistat dels caps militars d'origen popular o guerriller, o si més no identificats amb el territori. Per això exaltava els guerrillers Francesc Rovira i Josep Manso, i al principi també Francesc Milans del Bosch, fins que va començar de sospitar que tenia tractes amb els napoleònic.³² Però sobretot idolatrava al Baró d'Eroles, a qui considerava la quintaessència de Catalunya.

30. BOURCHIER, *Memoir of the life*, cartes de 21.10.1810, 27.12.1812 i 25.01.1813.

31. NMM, London, COD/5/5, carta de 1.05.1812; COD/2/1, cartes de 15 agost i 1 octubre 1812; BOURCHIER *Memoir of the life*, cartes de 16 i 25 febrer, i 6 novembre 1811; 14 febrer, 5 març, 26 abril, 17 setembre i 19 desembre 1812; i 9.01.1813.

32. NMM, London, COD/2/2, informes de 12 i 15 desembre 1812.

En canvi, detestava els militars professionals com Joaquín Blake i Luis Lacy; a aquest darrer va arribar a professar-li una veritable animositat. Considerava que per guanyar la guerra calia armar a tot el poble, provocar un aixecament en massa més o menys coordinat amb l'exèrcit regular, al que valorava molt negativament³³. És a dir, s'inclinava per una guerra popular.

L'odi del radical Codrington contra Lacy i la seva devoció pel Baró d'Eroles no deixen de ser curioses si es mira políticament: Lacy era afí al liberalisme, i Eroles més endavant fou un líder absolutista. De tota manera, durant la guerra les opcions polítiques eren secundàries.

En tercer lloc, posseïa una personalitat passional i inestable emocionalment. Patia alts i baixos força marcats, es bolcava cap a uns i menystenia els altres segons si li queien bé o no. En els informes que enviava hi perfilava una diferenciació diàfana entre bons i dolents a Catalunya, seguint les seves preferències. Sovint no hi havia gaire objectivitat en els reports que feia, la qual cosa provocava que els superiors, probablement, els tinguessin poc en compte.³⁴

Semblava extrovertit, xerraire i popular, però alhora una mica picallós i arrogant. Pel que fa als espanyols i catalans, no es cansava de donar-los consells i exigir-los un capteniment determinat si s'ho podia permetre. Tal com s'esmenta més amunt, al llarg del 1812 el capità Codrington condicionà el lliurament d'armes i material al fet que hom

33. NMM, London, COD/2/1, informe de 17.08.1812; COD/2/2, informe de 2 i 25 desembre 1812; BOURCHIER, *Memoir of the life*, cartes de 11.11.1811 i 17.03.1812. En la seva correspondència de 1812 i 1813, les referències contra Lacy i a favor de l'armament en massa del poble són contínues.

34. NMM, London, COD/2/2, informes de 2.12.1812 i 21.01.1813. En aquestes cartes Codrington es queixava que no havia rebut cap resposta a les seves peticions de destitució de Lacy, i que l'ambaixador Henry Wellesley no el contestava mai. Després de la guerra, Codrington va maldar sense èxit perquè el govern anglès li agrais els serveis prestats a la costa mediterrània.

seguís la seva política. Es confessava optimista,³⁵ i creia en el patriotisme dels catalans i en la victòria final, a diferència de molts altres oficials britànics. Però al mateix temps de vegades era poc prudent i poc diplomàtic en el tracte amb els demés, i propens a la xafarderia.

Malgrat el biaix del seu caràcter, Codrington va posar passió i humanitat en la tasca que realitzà a les costes del Principat. Declarà moltes vegades el seu afecte i simpatia per Catalunya, i procurà sempre complir amb el deure. Es va esforçar en conèixer els catalans i barrejar-se amb la gent, a la que sovint deixava pujar al *Blake*, el vaixell de línia que comandava. També va relacionar-se amb els principals líders polítics i militars del moment, amb qui compartia sopars i llargues converses³⁶ en alguna taverna costanera o a dins del creuer.

4.3 La visió britànica dels catalans i espanyols

En ser aliats i no un dels dos principals contendents, els anglesos podien tenir un capteniment més objectiu i valorar amb més perspectiva la realitat militar dels dos bàndols, així com la situació política i social. Es fixaren especialment, com és natural, en la situació força lamentable de l'exèrcit. Es va produir una trobada entre dos països molt diferents -Gran Bretanya i Espanya- pel que feia a la mentalitat, l'estructura política i el desenvolupament econòmic i militar. El contacte no fou tergiversat per la guerra sinó al contrari, es va realitzar per mitjà d'una coalició, la qual cosa podia conduir a una relació més profunda.

La convivència entre els britànics d'una banda, i els catalans i espanyols de l'altra, posà en relleu una multitud d'aspectes en què els

35. NMM, London, COD/2/1, informe de 28.08.1812. BOURCHIER, *Memoir of the life*, cartes de 7 octubre i 1 novembre 1811. Les referències al patriotisme dels catalans i a la victòria final són innumbrables a la seva correspondència.

36. En aquestes trobades, que feia de grat, el capità anglès detestava, en canvi, el menjar greixós que sovint li oferien, i l'olor corporal i el fum del tabac dels interlocutors peninsulars.

enfocaments d'uns i altres eren diferents: eficiència, organització, sentit pràctic, ideologia, cultura popular, gastronomia, costums... Per mitjà de la visió anglesa podem percebre que hi havia aleshores una gran diferència de maduració en tots els sentits entre Espanya i la Gran Bretanya.

Els espanyols es comportaven clarament amb els trets d'un país endarrerit: indolència i escàs interès per la millora productiva, fatalisme, imprevisió, alta religiositat, desorganització i ineficiència, desatenció dels febles per part dels forts, mala qualitat de les classes dirigents, etc. En canvi, els britànics en valoren l'hospitalitat, la generositat i l'amabilitat, així com el coratge i l'atreviment en moltes ocasions.

Els anglesos atorgaren a Catalunya una certa especificitat dins la monarquia hispànica, però no van arribar -com els francesos- a detectar-hi un sentiment nacional antiespanyol. Aquesta especificitat passava pel nivell superior de resistència antinapoleònica respecte d'altres províncies espanyoles, visible no només en les forces armades sinó també en la població civil, i un grau major d'organització i cohesió social, en comparació per exemple amb el país valencià.

Les opinions dels britànics sobre els caps militars i els oficials del Principat van ser en general força negatives. Els atribuïen molta inactivitat, manca d'habilitats i de vegades falta de patriotisme. No sabien organitzar, ni moure ni motivar l'exèrcit, i els soldats no confiaven en ells. Per això desertaven³⁷. Només se salvava Enrique O'Donnell de la crítica.

Sembla que l'animadversió era mútua. Oficials espanyols i anglesos es detestaven, però degut a les circumstàncies s'havien de tolerar.

37. Un botó de mostra de la visió dels oficials espanyols i catalans són les opinions de l'ambaixador H. Wellesley, de l'almirall Collingwood i del capità Hallowell: BL, London, Add MS 75959, informe de Hallowell de 20.03.1812. NA, London, FO 72/131, informe de Wellesley de 20.07.1812. COLLINGWOOD, *A Selection*, cartes de 4.01.1809 i 4.05.1809. COLLINGWOOD, *The Private correspondence*, cartes de 25.04.1809 i 18.06.1809.

Oman va matisar les crítiques a l'exèrcit espanyol i atribuí bona part dels defectes als mals comandaments de l'època heretats de Godoy i de Carles IV, i a les enormes dificultats amb què es va trobar; hi havia hagut abans un bon exèrcit -el de Bailén- i hi tornaria a ser, concloïa l'historiador anglès.³⁸

Els parlamentaris britànics abonaven en conjunt l'opinió de la desorganització i manca de disciplina que imperava en els exèrcits espanyols. Des de l'oposició de vegades s'acusava els hispans de falta de cooperació, i s'instava el govern anglès a prendre mesures directes per millorar l'estat de la força armada espanyola i per reduir la despesa a la Península. El govern s'hi negava, i el parlament de Westminster majoritàriament avalava la tesi de l'heroica resistència del poble espanyol contra la dominació francesa.³⁹

L'exèrcit regular espanyol a Catalunya era ineficaç i es dispersava amb facilitat davant un atac enemic. Els anglesos sempre diferenciaven entre el nombre total de tropes i el nombre de tropes útils, i d'aquestes darreres n'hi havia només uns quants milers al Principat, malgrat que el volum nominal ascendia als volts de 20.000. Un cop passada la brillantor de la insurrecció inicial, tampoc els escamots guerrillers o voluntaris -com els miquelets- van enlluernar els anglesos, com sí que ho van fer amb els francesos.⁴⁰ Als seus ulls compartien els defectes de

38. BOURCHIER, *Memoir of the life*, cartes de 25.09.1810 i 6.01.1811. OMAN, *A History of the Peninsular War*, vol. 1, pp. 89 i ss.

39. PA, London, HC Deb 24 February 1809 vol 12 cc1057-119, intervenció de Lord Castlereagh; HC Deb 07 January 1812 vol 21 cc17-49, intervenció de Lord Jocelyn; HC Deb 27 February 1812 vol 21 cc988-1040988, intervenció de Sir Thomas Turton; HC Deb 16 March 1812 vol 21 cc1298-310, intervenció de Mr. Fremantle; HL Deb 19 March 1812 vol 22 cc36-89, intervenció de Earl Grey.

40. L'almirall Collingwood va passar de l'admiració per la insurrecció popular inicial a la decepció per la inactivitat, el localisme i la fugida davant l'enemic de les tropes regulars a Catalunya després de la pèrdua de Roses. El capità Hallowell denunciava la declinació de l'esperit patriòtic i de l'energia combativa entre els espanyols i l'abundància de la traïció, i considerava perduda Catalunya després de la caiguda de

les forces regulars: desorganització, indisciplina, fugida a la vista de l'enemic, localisme...

De tota manera, és curiosa l'afirmació que feia Hallowell respecte de la inactivitat de les tropes espanyoles excepte a Catalunya. Durant la segona meitat de la guerra, també Wellington creia que els millors soldats de l'exèrcit regular espanyol eren a Catalunya.⁴¹ Els britànics van destacar igualment les heroïques defenses de Girona, de Tarragona i de Saragossa, i van haver de reflexionar perquè el coratge era diferent dins un reducte que a camp obert.

Els oficials i els agents britànics van valorar com a considerablement més alt el nivell del patriotisme i l'esperit resistent a Catalunya en comparació amb el d'altres territoris de l'estat. Fins i tot els més reticents, com Collingwood i Hallowell, ho admetien. Catalunya era considerada una província guerrera. Codrington creia que Catalunya era la Irlanda d'Espanya, bel·licosa però infausta, sempre rebel contra la injustícia i la persecució.⁴² L'esperit dels catalans s'acreixia amb les dificultats.

La conquesta de la zona valenciana per Suchet des de finals del 1811 va posar en evidència la tendència a la submissió de la població

Roses. Només Codrington es mantingué inalterable en la confiança envers l'esperit resistent dels catalans.

41. BL, London, Add MS 75959, informe de Hallowell de 20.03.1812. OMAN, *A History of the Peninsular War*, vol. 7, p. 63.

42. BOURCHIER, *Memoir of the life*, carta de 23.09.1811. És coneguda l'opinió de l'historiador Napier: «In Catalonia, all the inherent cruelty of the Spaniards was as grossly displayed as in any other province of Spain; the Catalans were likewise vain and superstitious. But their courage was higher, their patriotism purer, and their efforts more sustained, the somatenes were bold and active in battle, the population of the towns firm, and some of the juntas apparently disinterested» (NAPIER, *History of the war in the Peninsula*, vol. 1, p. 56). Oman qualifica la província de Catalunya d'escabrosa i bel·licosa, i afirma que va protagonitzar una heroica lluita durant la guerra: «Far more than any other section of the Spanish nation do the Catalans deserve credit for their unswerving patriotism»; la resistència contra els invasors «was delivered with a fierceness and a persistent energy that was paralleled in no other quarter of the Peninsula» (OMAN, *A History of the Peninsular War*, vol. 1, p. 301).

local, a diferència de Catalunya. Els agents anglesos hi constataren la fugida de les tropes, la manca de reacció de la població contra domini francès i la desaparició de qualsevol estructura civil resistent.⁴³

En general, els britànics procuraren no interferir en el funcionament del govern espanyol o de les Juntes provincials. De tota manera, Wellington no es va estar de manifestar al govern -amb el que tingué fortes topades- els defectes de l'organització i funcionament de l'exèrcit espanyol, i els remeis que caldria aplicar-s'hi, sobretot després que fos nomenat generalíssim. També va manifestar les opinions sobre les Corts i la Constitució,⁴⁴ en general negatives.

El seu germà ambaixador, Henry Wellesley, més discret, va emetre igualment algunes opinions respecte del sistema polític espanyol, que considerava poc eficient. Però les opinions no arribaven al nivell d'interferència, excepte en el període final de les Corts Extraordinàries, quan l'ambaixador i Wellington van proposar al govern britànic un pla per canviar el govern liberal espanyol, que aleshores havia adoptat un to considerablement antibritànic.⁴⁵ També Codrington va interferir obertament en la política catalana.

Els britànics en general -i alguns parlamentaris- consideraven que el poble espanyol era endarrerit i dominat per un clergat obscurantista. A nivell polític, el despotisme anterior havia derivat durant la guerra en una confusió política entre les juntes provincials (que obeïen poc), les Corts i la Regència. Per descomptat, la corrupció de l'aparell administratiu i militar espanyol era ben destacada també pels anglesos.⁴⁶ A

43. NA, London, FO 72/129, informes de l'agent Tupper de 22.01.1812, 21.02.1812, informe de H. Wellesley de 22.03.1812.

44. NA, London, informe de H. Wellesley de 4.12.1812. NAPIER, *History of the war in the Peninsula*, vol. 3, pp. 279 i ss.; vol. 4, pp. 460 i ss.

45. NA, London, FO 72/145, informe de Henry Wellesley de 7.09.1813. NAPIER, *History of the war in the Peninsula*, vol. 3, pp. 279 i ss.; vol. 4, pp. 472-473.

46. PA, London, HC Deb 27 February 1812 vol 21 cc988-1040988, intervenció de Sir Thomas Turton; HL Deb 30 November 1812 vol 24 cc11-50, intervenció de

Catalunya denunciaven que alguns empleats de la intendència col·laboraven en el contraban dels proveïments dels imperials de Barcelona.

Tots els oficials i agents britànics coincidien en el fet que el poble baix era l'ànima de la resistència, amb l'ajut del clergat. En canvi, les classes altes i els rics eren més acomodaticis i la defugien. A Catalunya, el nivell de patriotisme era alt, però faltava organització i sobretot dirigents, i sobrava ineficiència i corrupció. L'esperit de lluita era així malbaratat inútilment. Del mateix es queixava Lord Wellington sobre Espanya el 1811: després de tres anys de guerra, no hi havia dirigents a Espanya, ni generals ni oficials, ni tropes disciplinades ni cavalleria.⁴⁷ El govern espanyol havia començat la guerra sense recursos ni magatzems.

Els militars britànics foren molt sensibles al paper de les dones en la resistència antifrancesa. Collingwood lloava les de Girona, Doyle les de Saragossa i Tortosa, Codrington també les tortosines.⁴⁸ D'altra banda, cal destacar la importància dels balls com a elements de festa i de socialització dels anglesos amb els autòctons -especialment amb les dones-. Els britànics els fomentaven arreu, sovint en els mateixos vaixells, altres vegades a terra -en locals públics o de persones notables de la població-, per aconseguir una entrada favorable i la bona predisposició de les «mamas» i les «señorinas», que influen molt en l'ambient local⁴⁹. Eren imprescindibles també per l'esplai dels militars i marins britànics.

Pel que sembla, els britànics no van proclamar l'existència d'un esperit nacional català, a diferència dels francesos. Quan parlaven dels

Lord Grenville. NMM, London, COD/5/5, informes de Codrington de 5.03.1812 i 9.05.1812; COD/2/1, informes de 18.05.1812 i 24.10.1812; COD/2/2, informe de 23.05.1812.

47. NAPIER, *History of the war in the Peninsula*, vol. 3, pp. 279 i ss.

48. BL, London, Add MS. 15675, cartes de Charles Doyle de 18.10.1808, 12.06.1810 i 5.07.1810. Cuthbert COLLINGWOOD, *The Private correspondence*, carta de 19.10.1809; COLLINGWOOD, *A Selection from the public and private correspondence*, carta de 3.11.1809.

49. Testimoni d'Abraham Crawford, p. 322, i de Codrington, p. 445 a SANTACARA, *La Guerra de la Independència*.

catalans, usaven indistintament els mots *catalans* i *espanyols*. Thomas Cochrane i el capità Codrington foren els oficials que més a prop van ser de la constatació d'una realitat diferencial, per la seva tendència a valorar l'esperit del poble, lligada al Romanticisme.